

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA TVORNICE ŠEĆERA OSIJEK D.O.O.

Kovačević, Nada

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:654936>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

Nada Kovačević,
Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

**ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA TVORNICE ŠEĆERA U OSIJEKU
Završni rad**

Osijek, 2016.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

Nada Kovačević,

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

**ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA TVORNICE ŠEĆERA U OSIJEKU
Završni rad**

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, predsjednik
2. Izv.prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, mentor
3. Izv.prof.dr.sc. Jadranka Deže, član

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. IZVORI PODATAKA I METODE RADA	2
3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI.....	3
3.1 Bilanca	3
3.2. Račun dobiti i gubitka.....	5
3.3. Izvještaj o novčanim tokovima	6
3.4. Izvještaj o promjeni glavnice	6
3.5. Bilješke uz financijske izvještaje	7
4. ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.....	8
5. ZAKLJUČAK.....	21
6. LITERATURA	22
7. SAŽETAK	23
8. SUMMARY	24
9. POPIS TABLICA.....	25
10. POPIS SLIKA	25
11. POPIS GRAFIKONA.....	27
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	28

1. UVOD

Svaki poduzetnik u Hrvatskoj dužan je sastavljati financijske izvještaje prema Zakonu o računovodstvu. Financijski izvještaji su povijesni dokumenti koji pokazuju financijsko stanje i financijski promet nekog poslovnog subjekta. Kako bi se osigurao opstanak poslovnog subjekta na tržištu, svaki poduzetnik mora dobro poznavati temeljne kategorije koje su svrstane u bilancu i račun dobiti i gubitka.

Poznato je koliko je u životu važno planirati kako bi se postiglo ono što se želi i kako bismo bili što produktivniji. Isto tako upraviteljima je vrlo važno planirati poslovanje poduzeća kako bi u budućnosti bili što uspješniji te ispravili eventualne slabosti u poslovanju. Planiranje je ključno za poslovanje poduzeća, a da bi upravitelj mogao planirati daljnje poslovanje mora imati kvalitetne informacije koje pruža analiza financijskih izvještaja. Financijska analiza prethodi procesu upravljanja, odnosno planiranja koji čini važan dio upravljanja. Zadatak analize je prepoznati dobre dijelove poslovanja kako bi se uspješno iskoristile te prednosti i u budućnosti, ali isto tako i uvidjeti slabosti poduzeća kako bi se poduzele određene mjere popravka i da bi poduzeće poslovalo što uspješnije.

Analiza financijskih izvještaja pomaže u predviđanju budućnosti poslovanja i vrlo je značajna kako bi se osigurali uvjeti koji omogućavaju razvoj poduzeća i njegov opstanak na tržištu. Nakon analize dobiju se informacije potrebne za upravljanje poduzeća. Analiza financijskih izvještaja često se naziva i financijskom analizom jer je usmjerena na kvantitativne financijske informacije poslovanja. Financijsko upravljanje, upravljačko računovodstvo i financijsko računovodstvo su aktivnosti koje određuju postanak financijske analize te njen razvoj.

Cilj ovoga rada je provesti analizu bilance i računa dobiti i gubitka za Tvornicu Šećera Osijek d.o.o. te izračunati pokazatelje uspješnosti poslovanja u razdoblju od 2013. – 2014. godine.

2. IZVORI PODATAKA I METODE RADA

U radu je provedena analiza financijskih izvještaja Tvornice Šećera Osijek d.o.o. Korištene su informacije iz bilance i računa dobiti i gubitka kao temeljnih financijskih izvještaja, a podatci su dobiveni sa službene internetske stranice Fine za 2013. i 2014. godinu. Nadalje korištena je referentna literatura iz područja računovodstva kao i Internet.

Pri izradi rada korištene su standardne metode analize i sinteze te horizontalna i vertikalna analiza uz izračun najznačajnijih pokazatelja uspješnosti poslovanja.

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Kako bi poduzeće uspješno poslovalo mora imati odgovarajuću informacijsku podlogu, a veliki dio takvih informacija nastaje u računovodstvu, a nalazi se upravo u financijskim izvještajima. Zadatak računovodstva je prikupljanje i obrada financijskih podataka, te njihovo prezentiranje. Financijski izvještaji su posljednja faza računovodstvene aktivnosti i nosioci su računovodstvenih informacija. Financijski izvještaji namijenjeni su određenim korisnicima, te im moraju dati potrebne podatke o uspješnosti poslovanja i financijskom stanju poduzeća, a osnovni financijski izvještaji prema Zakonu o računovodstvu su:

1. bilanca,
2. račun dobiti i gubitka,
3. izvještaj o novčanim tokovima,
4. izvještaj o promjenama kapitala,
5. bilješke uz financijske izvještaje.

Svaki financijski izvještaj je važan i međusobno su povezani jedni s drugima. Neki su statičkog, a neki dinamičkog karaktera. Kada se promatraju svi zajedno govore o financijskom stanju i uspješnosti određenog poduzeća, ali i o tome koje su njegove slabosti i kako upravitelji mogu poboljšati poslovanje promatranog poslovnog subjekta.

Bilanca je temeljni financijski izvještaj koji pokazuje financijski položaj poduzeća, odnosno pokazuje stanje imovine, obveza i kapitala na određen dan. Iz računa dobiti i gubitka vidi se da li je poduzeće ostvarilo profitabilnost i u kojoj mjeri. Izvještaj o novčanim tokovima daje informacije o tome odakle dolaze sredstva i za što se koriste. Izvještaj o promjenama glavnice je temeljni financijski dokument koji daje podatke o promjenama glavnice između dva datuma bilance. Financijski izvještaj koji sadrži informacije koje detaljnije pojašnjavaju vrijednost i prirodu određenih pozicija u ostalim financijskim izvještajima naziva se bilješke uz financijske izvještaje.

3.1 Bilanca

Bilanca je najznačajniji financijski izvještaj jer prikazuje financijski položaj poduzeća, a predstavlja, na određen dan, sustavni pregled stanja imovine, obveza i kapitala. Prikazuje imovinu kojom poduzeće raspolaže i koja se nalazi u aktivi i s druge strane izvore te

imovine (obveze i kapital) koji se nalaze u pasivi. Aktiva i pasiva uvijek su u ravnoteži, pa se kaže da se bilanca temelji na načelu bilančne ravnoteže. Upravo i naziv bilanca govori o tome jer dolazi od latinske riječi BI-LANX, što u prijevodu znači dvije zdjelice koje su simbol vage, a ta vaga je simbol ravnoteže.

Tablica 1. Struktura bilance

AKTIVA	PASIVA
A) IMOVINA	A) OBVEZE
I. Kratkotrajna imovina	I. Kratkoročne obveze
II. Dugotrajna imovina	II. Dugoročne obveze
	B) KAPITAL

Izvor: prilagođeno prema - Žager K. i Žager L. 1999.

Kao što je vidljivo iz Tablice 1. osnovni elementi bilance su imovina, obveze i kapital i vrlo je važno poznavati njihovu strukturu da bi se mogla vidjeti uspješnost određenog poslovnog subjekta.

Imovina predstavlja određene resurse pomoću kojih poduzeće može ostvariti ekonomsku korist u budućem razdoblju. Osnovna podjela imovine je podjela na kratkotrajnu i dugotrajnu imovinu. Za kratkotrajnu imovinu se očekuje da će se pretvoriti u novčani oblik u razdoblju do jedne godine. U proizvodnom procesu mijenja svoj oblik odjednom ili u nekoliko uzastopnih faza i njena vrijednost prelazi u poluproizvod ili gotov proizvod. Dugotrajna imovina, za razliku od kratkotrajne, ostaje nepromijenjena u vremenskom roku duljem od godine dana i ne troši se u jednom proizvodnom ciklusu. Nije namijenjena prodaji i podliježe amortizaciji.

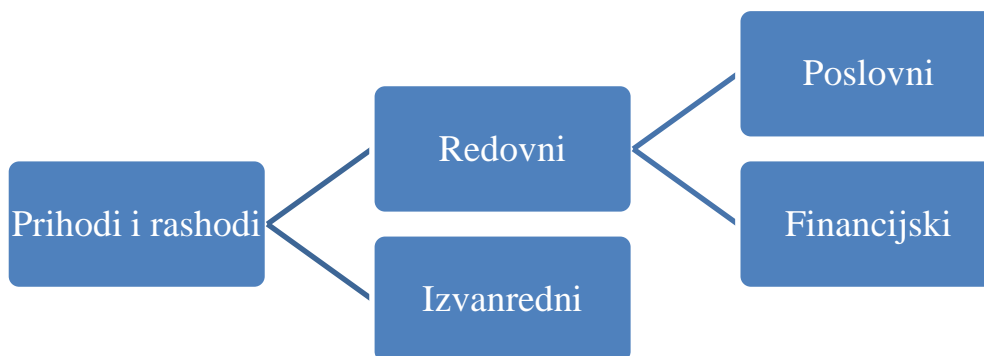
Sva imovina kojom raspolaže određeno poduzeće mora imati svoje izvore koji mogu biti vlastiti izvori (kapital ili glavnica) i tuđi izvori (obveze). Obveze se dijele prema roku dospijeca, pa postoje kratkoročne, dugoročne i pasivna vremenska razgraničenja. Kratkoročne su one obveze za koje se zahtijeva da budu podmirene u roku od jedne godine ili jednog proizvodnog ciklusa, a dugoročne se podmiruju u roku dužem od jedne godine ili jednog proizvodnog ciklusa. U pasivna vremenska razgraničenja svrstavaju se odgođena plaćanja troškova i naplaćene prihode budućeg razdoblja. Dio imovine koji pripada vlasnicima poduzeća naziva se vlasnička glavnica ili kapital, a predstavlja razliku između

ukupne imovine i ukupnih obveza. Žager K. i Žager L. (1999.) navode da zavisno od forme, vremena ili razloga sastavljanja razlikujemo nekoliko vrsta bilanci:

- početna bilanca
- zaključna bilanca
- pokusna bilanca
- konsolidarna bilanca
- zbrojna bilanca
- diobena i fuzijska bilanca
- sankcijska bilanca
- likvidacijska bilanca itd.

3.2. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka financijski je izvještaj koji prikazuje uspjeh poduzeća, a sadrži podatke o prihodima, rashodima i rezultatu poslovanja (dobit/gubitak). Sastavlja se na kraju obračunskog razdoblja što je najčešće jedna godina. Razlika bilance i računa dobiti i gubitka je što se račun dobiti i gubitka odnosi na cijelo razdoblje, ne predstavlja stanje u točno određenom trenutku. Osnovna poveznica sa bilancom su promjene u kapitalu.

Slika 1. Podjela prihoda i rashoda

Izvor: prilagođeno prema Ranogajec, Lj. 2009.

Promjene na imovini nastaju tijekom poslovanja, a odvijanjem poslovnih procesa nastaju prihodi i rashodi. Prihodi proizlaze iz povećanja imovine ili smanjenja obveze, a rashodi kada se smanji imovina a povećaju obveze. Važno je napomenuti da se ovdje ne ubraja bilo koja imovina nego samo ona koja utječe na povećanje ili smanjenje glavnice. Razlika

između prihoda i rashoda predstavlja financijski rezultat, pa tako ako su prihodi veći od rashoda ostvaren je pozitivan financijski rezultat, a ako su rashodi veći od prihoda, znači da je više uloženo nego dobiveno tada je financijski rezultat negativan, odnosno poduzeće je u gubitku. Ostvareni financijski rezultat predstavlja bruto dobit, a kada se odvoji dio koji pripada državi u ime poreza dobije se neto dobit.

3.3. Izvještaj o novčanim tokovima

Novac je vrlo značajan u poslovanju svakog poslovnog subjekta, te je važnost ovoga izvještaja vrlo jasna. Dakle, izvještaj o novčanim tokovima daje informacije o tome odakle dolaze sredstva i za što se koriste, te o viškovima i manjkovima sredstava, odnosno novca u poduzeću. Za detaljnije informacije o poslovanju poduzeća račun dobiti i gubitka nije dovoljan jer se rashodi i prihodi evidentiraju prema pretpostavci da će određeni događaj nastati, što znači da se evidentiraju kada su nastali, ali kada nije nastao stvarni primitak novca, što znači da rashod ne znači istovremeno i izdatak novca. Isto tako postoje primici i izdaci novca koji ne utječu na promjenu vrijednosti prihoda i rashoda, a kao primjer može se navesti posudba novca. Razlika između stvarnog i planiranog priljeva novca može biti pozitivna, ali i negativna, zato je nužno otkriti zašto je došlo do razlike.

Tablica 2. Priljevi i odljevi imovine

PRILJEVI IMOVINE	ODLJEVI IMOVINE
povećanje obveza	smanjenje obveze
povećanje kapitala	smanjenje kapitala
smanjenje nenovčane imovine	povećanje nenovčane imovine

Izvor: prilagođeno prema – Žager K. i Žager L. (1999.)

3.4. Izvještaj o promjeni glavnice

Svrha ovoga izvještaja je pokazati povećanje ili smanjenje glavnice između dva datuma bilance. Sadrži promjene u vezi poslovanja s dioničarima i promjene aktivnosti društva. Parać B. (2008.) navodi da promjene kapitala mogu nastati zbog sljedećih razloga:

- učinak revalorizacije imovine,
- povećanje temeljnog kapitala (dokapitalizacija)

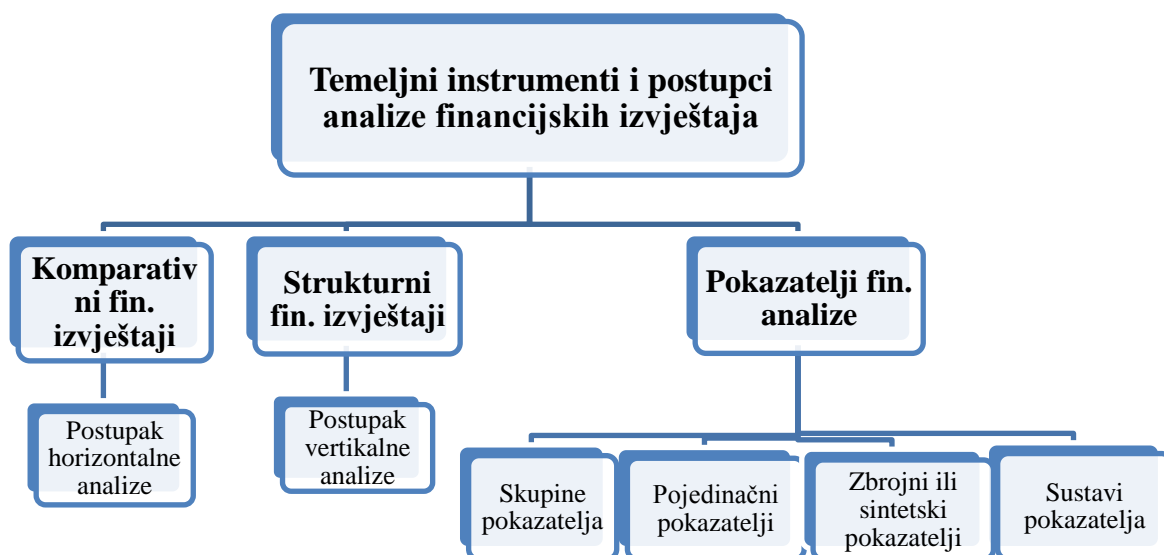
- smanjenje temeljnog kapitala (dekapitalizacija)
- ispravak temeljnih pogrešaka i sl.

3.5. Bilješke uz financijske izvještaje

Pored navedena četiri financijska izvještaja postoji niz dodatnih izvještaja, a jedan on njih su upravo bilješke uz financijske izvještaje. Struktura i sastav ovog izvještaja nije propisana zakonom, a sastavlja se posebno za svako poduzeće, ovisno o potrebama uprave. Svrha ovoga izvještaja je da pobliže pojasni svaki izvještaj posebno, metode i postupke kojima su sastavljeni ostala četiri izvještaja.

4. ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Da bi poduzetnik uspješno poslovao i uspio opstati na tržištu vrlo je važno da dobro upravlja svojim poduzećem. Kako bi znao kakvo je stanje njegovog poslovanja i što treba poduzeti da poslovanje bude uspješnije potrebna je analiza financijskih izvještaja. Kako ona pokazuje dobre, ali i one loše strane poduzeća, poduzetnik može planirati daljnje upravljanje poslovnim subjektom, kako bi zadržao one dobre strane u poslovanju i ispravio one loše. Planiranje je vrlo važan dio upravljanja i vrlo je važan za financijski uspjeh poduzeća. Analiza financijskih izvještaja prethodi procesu planiranja, odnosno upravljanja i predstavlja vrlo važnu podlogu daljnjem poslovanju. S druge strane analiza je vrlo važna i vanjskim korisnicima (npr. kreditori, investitori), a svakome od njih potrebne su različite informacije koje su sadržane u financijskim izvještajima.

Slika 2. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja

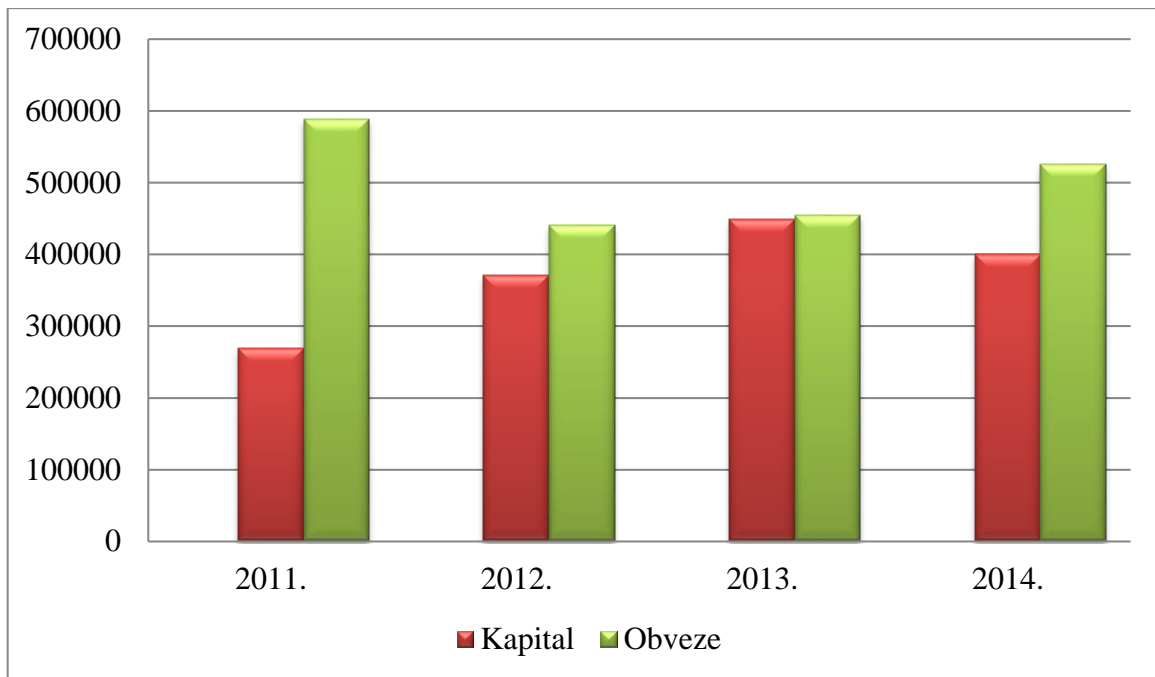
Izvor: prilagođeno prema - Žager K., i Žager L. 1999.

Tvornica Šećera Osijek d.o.o. tvornica je koja proizvodi bijeli kristalni šećer preradom šećerne repe i sirovog šećera. 1905. Godine konstituirano je dioničko društvo, a gradnja tvornice započela je odmah poslije konstituiranja. Tvornica se nalazi u Donjem gradu u osijeku, na adresi Frankopanska 99. Članica je Žito grupe. Proizvodi koji se proizvode u tvornici su šećer od šećerne repe, od sirovog šećera, karbokalk (poboljšivač tla), melasa (od šećerne repe i sirovog šećera) i repini rezanci (suhi i prešani).

Tablica 3. Bilanca Tvornice Šećera Osijek d.o.o. za razdoblje 2011. - 2014. Godine
(u tisućama kuna)

	2011.	2012.	2013.	2014.
IMOVINA				
Dugotrajna imovina	416.353	411.861	487.409	458.479
Nematerijalna imovina	5.835	6.368	7.654	7.111
Nekretnine, postrojenja i oprema	383.430	395.055	473.339	451.280
Ulaganja u ovisna društva	20.728	-	-	-
Dugotrajna financijska imovina	6.360	10.438	6.416	88
Kratkotrajna imovina	441.854	398.907	415.765	467.945
Zalihe	201.613	143.554	222.547	304.183
Potraživanja od kupaca	65.252	52.925	86.175	57.448
Ostala potraživanja	39.148	34.223	33.673	47.825
Dani zajmovi i depoziti	28.537	45.523	19.535	48.632
Financijska imovina po fer vrijednosti	19.890	1.199	451	204
Novac i novčani ekvivalenti	87.414	121.483	53.384	9.653
UKUPNO AKTIVA	858.207	810.768	903.174	926.424
GLAVNICA I OBVEZE				
Temeljni kapital	100.000	100.000	232.293	260.817
Revalorizacijske pričuve	171.655	158.550	148.933	138.767
Zadržana dobit/preneseni gubici	-2.288	111.727	67.410	454
Ukupno kapital	269.367	370.277	448.636	400.038
Dugoročne obveze	209.688	186.696	154.386	125.161
Odgođena porezna obveza, neto	21.114	18.258	11.643	10.438
Rezerviranja	2.549	4.689	1.404	1.710
Obveze po primljenim kreditima	186.025	163.749	141.339	113.013
Kratkoročne obveze	379.152	253.795	300.152	401.225
Rezerviranja	2.744	1.621	2.747	2.147
Obveze po primljenim kreditima	193.979	180.705	150.764	175.547
Obveze za predujmove	16.997	3.312	3.029	419
Obveze prema dobavljačima	141.824	47.107	119.063	197.273
Obveze prema zaposlenicima	1.754	1.580	1.428	1.703
Obveze za poreze, doprinose i dr.	2.832	1.714	4.194	4.488
Ostale obveze	19.022	17.756	18.927	19.648
Ukupno obveze	588.840	440.491	454.538	526.386
UKUPNO PASIVA	858.207	810.768	903.174	926.424

Izvor: preuzeto i prilagođeno s internetske stranice: <http://www.fina.hr/>

Grafikon 1. Odnos vlastitog kapitala i obveza
(u tisućama kuna)

Izvor: Autor

Grafikon 1. napravljen je radi lakše usporedbe odnosa vlastitog kapitala i obveza iz godine u godinu. Iz prikazanoga vidimo da je 2011. godine bila najveća razlika između kapitala i obveza, dok su 2013. godine gotovo izjednačeni, ali i dalje su obveze veće od kapitala, a 2014. godine smanjuje se vlastiti kapital, a dolazi do povećanja obveza.

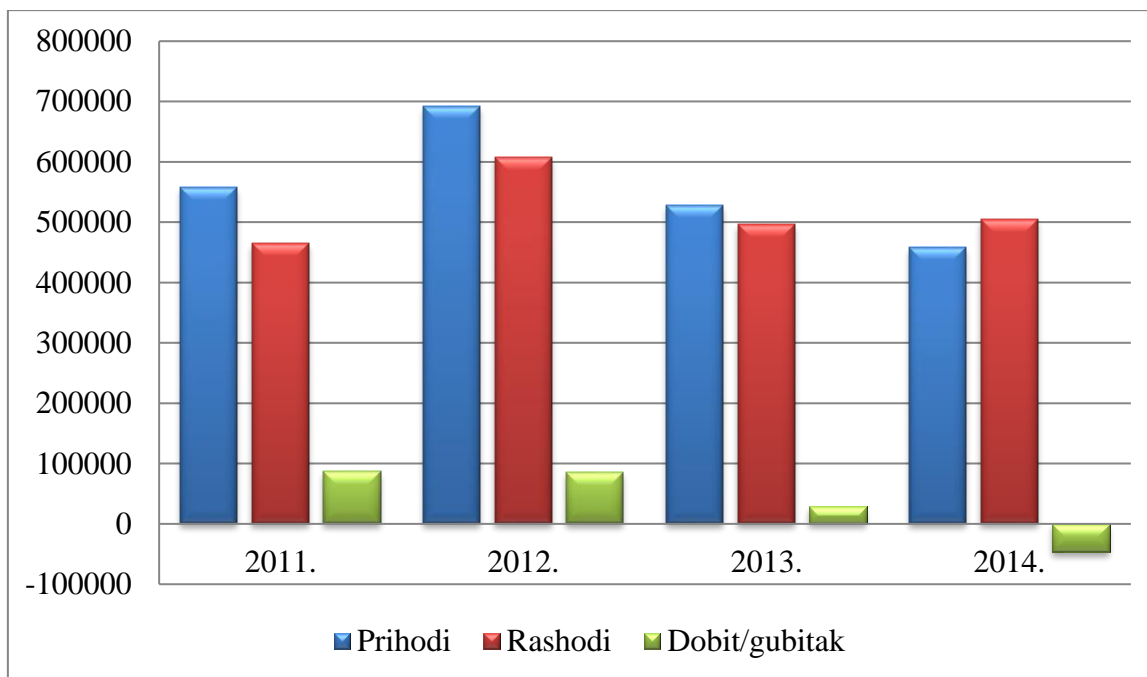
Tablica 4. Račun dobiti i gubitka Tvornice Šećera Osijek d.o.o. (2011. – 2014. godine)
(u tisućama kuna)

	2011.	2012.	2013.	2014.
Prihodi od prodaje	531.185	669.024	513.176	444.211
Ostali prihodi	25.944	23.476	14.078	13.781
Ukupno prihodi	557.129	692.500	527.254	457.992
Promjena vrijednosti zaliha got. Proizv.	72.199	(70.938)	80.426	98.607
Materijalni troškovi	(360.541)	(376.027)	(394.262)	(386.132)
Vanjske usluge	(62.865)	(53.392)	(66.991)	(113.775)
Troškovi osoblja	(30.003)	(30.441)	(28.763)	(26.971)
Amortizacija	(28.802)	(35.223)	(39.407)	(40.549)
Ostali poslovni rashodi	(30.580)	(24.539)	(28.389)	(12.705)
Financijski troškovi, neto	(24.266)	(16.596)	(18.853)	(22.352)
Ukupno rashodi	(464.858)	(607.156)	(496.239)	(503.877)
Dobit/gubitak prije poreza	92.271	85.344	31.015	(45.885)
Porez na dobit	(4.928)	(371)	(2.491)	(1.337)
Dobit/gubitak tekuće godine	87.343	84.973	28.524	(47.222)
Ukupna sveobuhvatna dobit/gubitak tekuće godine	87.343	84.973	28.524	(47.222)

Izvor: preuzeto i prilagođeno s internetske stranice: <http://www.fina.hr/>

*iznosi u zagradama predstavljaju negativnu vrijednost

Iz tablice 4. vidljivo je da je dobit svake godine sve manja, a 2014. godine tvornica ostvaruje gubitak. Najveći prihodi ostvareni su 2012. godine, ali su i rashodi visoki, dok 2014. rashodi prelaze visinu prihoda i tvornica ostvaruje negativan financijski rezultat.

Grafikon 2. Odnos prihoda i rashoda i finansijski rezultat (u tisućama kuna)

Izvor: Autor

Grafikon 2. prikazuje najvažnije komponente računa dobiti i gubitka, a to su prihodi, rashodi i finansijski rezultat, odnosno dobitak ili gubitak poslovne godine. U razdoblju 2011. – 2013. godine vrijednost prihoda bila je veća u odnosu na vrijednost rashoda, s tim da je vrijednost prihoda, ali i rashoda najveća 2012. godine, a 2013. rashodi i prihodi su gotovo izjednačeni značajno se smanjuje dobit u odnosu na prethodne dvije godine. 2014. godine tvornica je ostvarila negativan poslovni rezultat, vrijednost rashoda se povećala, a vrijednost prihoda smanjila za oko 13% te je tvornica ostvarila gubitak u iznosu oko 47,2 milijuna kuna koji je u cjelosti pokriven iz zadržane dobiti iz prethodnih godina.

4.1. Horizontalna analiza

Pri korištenju horizontalne, odnosno vodoravne metode uzimaju se podaci za dvije ili više godina i stavljaju se u odnos pa ju nazivamo još i usporedna analiza. Kada se sagledaju promjene koje uključuju povećanje/smanjenje određenih pozicija bilance ili računa dobiti i gubitka, tada je moguća procjena sigurnosti i uspješnosti poslovanja poduzeća.

Tablica 5. Horizontalna analiza bilance

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Opis (stavke bilance)	2013.	2014.	Iznos	Indeks
Dugotrajna imovina	487.409	458.479	(2.930)	(5,94)
Kratkotrajna imovina	415.765	467.945	52.180	12,55
Ukupni kapital	448.636	400.038	(48.598)	(10,83)
Dugoročne obveze	154.386	125.161	(29.225)	(18,93)
Kratkoročne obveze	300.152	401.225	101.073	33,67
UKUPNA AKTIVA/PASIVA	903.174	926.424	23.250	2,57

Izvor: Autor

*iznosi u zagradama predstavljaju negativnu vrijednost

Tablica 5. prikazuje horizontalnu analizu bilance Tvornice Šećera Osijek d.o.o., a iz nje se vide promjene pojedinih pozicija u bilanci koje su se dogodile u razdoblju 2013. – 2014. godine. Događile su se promjene i u aktivi i u pasivi, te se dugotrajna imovina smanjila za 5,94%, dok se kratkotrajna povećala za 12,55% i u konačnici dolazi i do povećanja aktive za 2,57%. Ukupni kapital koji predstavlja vlastita sredstva smanjio se za 10,83%, ali i dugoročne obveze su se smanjile 18,93%, dok su se kratkoročne povećale za 33,67%.

Tablica 6. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Opis (stavke bilance)	2013.	2014.	Iznos	Indeks
Ukupno prihodi	527.254	457.992	(69.262)	(13,14)
Ukupno rashodi	496.239	503.877	7.638	1,54
Dobit/gubitak prije poreza	31.015	(45.885)	(76.900)	(247,94)
Dobit/gubitak tekuće godine	28.524	(47.222)	(75.746)	(265,55)

Izvor: Autor

*iznosi u zagradama predstavljaju negativnu vrijednost

Tablica 6. prikazuje horizontalnu analizu računa dobiti i gubitka Tvornice Šećera Osijek d.o.o., a iz nje vidimo promjene pojedinih pozicija u računu dobiti i gubitka koje su se

dogodile u razdoblju 2013. – 2014. godine. Prihodi su se smanjili za 13,14%, a rashodi povećali za 1,54%. Tvornica je 2014. poslovala u gubitku, a razlozi su izuzetno negativne tendencije na tržištu šećera. Prosječna prodajna cijena u 2014. godini niža je za čak 31% od ostvarene prosječne cijene u 2013. godini, ali u 2014. godini prodano je 29% više šećera, prodaja melase je smanjena za 16%, a prodaja prešanog rezanca povećana je za 7%. Usjev repe djelomično je propao i zbog velike količine oborina, te nije ostvarena planirana niti količina, a ni kvaliteta roda. Vremenski uvjeti pogodovali su i razvoju bolesti *Cercospora beticola*, a krajem kolovoza pa sve do listopada došlo je do retrovegetacije šećerne repe i zbog toga se digestija značajno smanjila. Ostvareni gubitak u 2014. godini u iznosu 47.221.705,69 HRK pokriven je u cijelosti iz zadržane dobiti ranijih godina.

4.2. Vertikalna analiza

Vertikalna ili okomita analiza prikazuje pojedine stavke u novčanom obliku i postotak, odnosno strukturni udio pojedine stavke u ukupnom iznosu kojemu pripada, pa se naziva još i strukturna analiza. Kod bilance se aktiva i pasiva izjednačavaju sa 100, a pojedine stavke bilance se izražavaju kao strukturni udio od ukupne aktive ili pasive. Rezultati bilance daju prikaz financijskog stanja, financijskog razvoja i upozoravaju na nepoželjna kretanja. Ranogajec (2009.) navodi kako rezultati analize računa dobiti i gubitka daju odgovore na sljedeća bitna pitanja:

- Kolika je dobit u odnosu na srodna uspješna poduzeća i prosjek grane?
- Jesu li troškovi visoki ili niski u odnosu na srodna uspješna poduzeća i prosjek grane?
- Jesu li zalihe u skladu s ukupnom vrijednošću prodanih proizvoda?
- Je li bilo izgubljene prodaje zbog nedostatnih zaliha ili nepoštivanja rokova?

Tablica 7. Vertikalna analiza bilance

(iznosi izraženi u tisućama kuna)

Opis (stavke bilance)	2013.	2014.	Struktura udjela	
			2013.	2014.
Dugotrajna imovina	487.409	458.479	53,97	49,49
Kratkotrajna imovina	415.765	467.945	46,03	50,51
Kapital	448.636	400.038	49,67	43,18
Dugoročne obveze	154.386	125.161	17,09	13,51
Kratkoročne obveze	300.152	401.225	33,23	43,31
UKUPNA AKTIVA/PASIVA	903.174	926.424	100,00	100,00

Izvor: Autor

Tablica 7. prikazuje vertikalnu analizu bilance Tvornice Šećera Osijek d.o.o. iz koje se vidi da je 2013. godine u aktivi prevladavala dugotrajna imovina, a u 2014. su dugotrajna i kratkotrajna imovina gotovo izjednačene, a malo je viša vrijednost kratkotrajne imovine. U pasivi su 2013. godine kapital i ukupne obveze gotovo izjednačene, ukupna vrijednost obveza veća je nego vrijednost kapitala, ali kada gledamo dugoročne i kratkoročne obveze gledamo kao pojedinačne pozicije, kapital zauzima najveći udio pasive, dok se u 2014. godini, kapital smanjio, a povećale su se kratkoročne obveze koje zauzimaju najveći udio pasive.

Tablica 8. Vertikalna analiza (RDG)

(iznosi izraženi u tisućama kuna)

Opis (stavke RDG-a)	2013.	2014.	Struktura udjela	
			2013.	2014.
Ukupno prihodi	527.254	457.992	100,00	100,00
Prihodi od prodaje	513.176	444.211	97,33	96,99
Ukupno rashodi	496.239	503.877	94,12	110,02
Dobit/gubitak prije poreza	31.015	-45.885	5,88	-10,02
Dobit/gubitak tekuće godine	28.524	-47.222	5,41	-10,31

Izvor: Autor

Tablica 8. prikazuje vertikalnu analizu računa dobiti i gubitka Tvornice Šećera Osijek d.o.o. iz koje se vidi da je 2013. godina bila znatno uspješnija u odnosu na 2014. godinu. U 2014. godini dolazi do velikih gubitaka u prihodima od prodaje zbog određenih gubitaka u proizvodnji kojima su pogodovali vremenski uvjeti zbog kojih je dio usjeva šećerne repe djelomično propao, a isto tako došlo je do pojave bolesti i retrovegetacije, zbog koje je digestija, odnosno udio šećera smanjen. Tako dolazi do toga da su rashodi 2013. godine za 5,88% manji od prihoda i na kraju je konačna dobit iznosila približno 28,5 milijuna kuna, dok su se rashodi u 2014. godini povećali, a prihodi znatno smanjili i rashodi su bili veći od prihoda za čak 10,02% te je tvornica na kraju poslovne godine ostvarila gubitak od oko 47,2 milijuna kuna.

4.3. Financijski pokazatelji uspješnosti poslovanja

Izračunavanjem pojedinih financijskih pokazatelja dobivamo vrijednost odnosa određenih veličina i na taj način prikazuju nam uspješnost poslovanja određenog poslovnog objekta. Pomoću dobivenih rezultata poduzetnik može popraviti eventualne pogreške u poslovanju. Financijski pokazatelji upotpunjuju postojeće financijske izvještaje, a Ranogajec, Lj. (2009.) navodi da postoje sljedeći:

- Pokazatelji likvidnosti
- Pokazatelji zaduženosti
- Pokazatelji ekonomičnosti
- Pokazatelji profitabilnosti
- Pokazatelji aktivnosti

a) Likvidnost

Likvidnost je svojstvo pretvaranja imovine ili njenih dijelova u gotovinu dovoljnu za pokriće preuzetih obveza.

$$\text{Koeficijent trenutne likvidnosti} = \frac{\text{novac} + \text{vrijednosni papiri do 3 mj.}}{\text{kratkoročne obveze}}$$

$$\text{Koeficijent tekuće likvidnosti} = \frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}}$$

$$\text{Koeficijent financijske stabilnosti} = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{kapital} + \text{dugoročne obveze}}$$

Tablica 9. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti	2013.	2014.
Koeficijent trenutne likvidnosti	0,18	0,02
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,39	1,17
Koeficijent financijske stabilnosti	0,81	0,87

Izvor: Autor

Pokazatelji likvidnosti koji su izračunati u tablici pokazuju kako je koeficijent trenutne likvidnosti u 2013. godini veći nego u 2014. gdje je manji od 0,10 te iznosi samo 0,02 i predstavlja nestabilnu trenutnu likvidnost poduzeća u 2014. godini. Koeficijent tekuće likvidnosti pokazuje odnos kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza, a smatra se da je najpovoljniji 2:1, odnosno koeficijent bi trebao biti 2. M. Matković (2014.) tvrdi da ukoliko je taj pokazatelj veći od 1 znači da društvo ima dovoljno sredstava na računima kako bi podmirilo obveze koje dospijevaju u kratkom roku. Ukoliko je odnos manji od 1, za procjenu stanja likvidnosti često se uzimaju u obzir uz novac i kratkoročna potraživanja. Kao što vidimo u obje promatrane godine koeficijent je manji od 2, pa čak i od 1,5, a u tom slučaju smatra se da poduzeće može ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. Koeficijent financijske stabilnosti manji je od 1, što je dobar pokazatelj jer ako je veći od 1 znači da je dugotrajna imovina financirana iz kratkoročnih obveza. Povećanje u 2014. godini loš je pokazatelj jer znači da dolazi do smanjenja neto radnog kapitala.

b) Zaduženost

Vujević i M. Balen (2006.) navode kako pokazatelji zaduženosti mjere koliko se poduzeće financira iz tuđih sredstava, odnosno koliko je imovine financirano iz vlastitog kapitala, a koliko iz tuđeg kapitala. Tradicionalno se granično zaduženim smatra poduzeće čiji je odnos tuđeg i vlastitog kapitala 50:50, no u današnje vrijeme se od toga odstupa te se tolerira zaduženost 30:70. K.

$$\text{Koeficijent zaduženosti} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{ukupna imovina}}$$

$$\text{Koeficijent vlastitog financiranja} = \frac{\text{glavnica}}{\text{ukupna imovina}}$$

$$\text{Koeficijent financiranja} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{glavnica}}$$

Tablica 10. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti	2013.	2014.
Koeficijent zaduženosti	0,50	0,57
Koeficijent vlastitog financiranja	0,50	0,43
Koeficijent financiranja	1,01	1,32

Izvor: Autor

Izračunati koeficijent zaduženosti pokazuje koliki je dio imovine nabavljen zaduživanjem i trebao bi biti manji od 0,5, odnosno postotak imovine nabavljen zaduživanjem trebao bi biti manji od 50%. U 2014. se povećao za još 7%, odnosno zaduženost je porasla. Koeficijent vlastitog financiranja pokazuje, kako i sam naziv kaže, dio imovine koji je financiran vlastitim sredstvima, a pozitivno je da je postotak što veći, odnosno da prelazi 50%. Iz rezultata prikazanih u tablici vidimo da je 2013. godine poduzeće taman na granici, a sljedeće godine koeficijent se smanjuje što je negativan pokazatelj. Gornja granica odnosa ukupnih obveza i glavnice je 2:1, ovdje vidimo da ne prelazi gornju granicu, ali i dalje odnos nije povoljan, osobito jer se u 2014. godinu povećavaju obveze u odnosu na glavnice, dok su godinu prije gotovo izjednačeni.

c) Ekonomičnost

Ekonomičnost predstavlja odnos prihoda i rashoda, što su prihodi veći, odnosno rashodi manji, poduzeće posluje ekonomičnije, ako su jednaki na granici je ekonomičnosti, a ako su rashodi veći od prihoda posluje neekonomično i to znači da je ostvaren gubitak.

$$\text{Ekonomičnost poslovanja} = \frac{\text{ukupni prihodi}}{\text{ukupni rashodi}}$$

$$\text{Ekonomičnost poslovne aktivnosti} = \frac{\text{prihodi od prodaje}}{\text{rashodi od prodaje}}$$

$$\text{Ekonomičnost financiranja} = \frac{\text{financijski prihodi}}{\text{financijski rashodi}}$$

$$\text{Ekonomičnost izvanredne aktivnosti} = \frac{\text{izvanredni prihodi}}{\text{izvanredni rashodi}}$$

Ekonomičnost poslovanja za 2013. godinu iznosila je 1,01 što znači da je poslovanje bilo malo iznad granice ekonomičnosti, pa možemo reći da je bilo ekonomično, dok se u 2014. godini ekonomičnost smanjila ispod 1, a iznosila je 0,91 i poslovanje je bilo

neekonomično, odnosno Tvornica Šećera d.o.o. na kraju godine imala je iskazan negativan financijski rezultat, odnosno poslovala je s gubitkom.

d) Rentabilnost – profitabilnost

Rentabilnost predstavlja uspješnost poslovanja, a može se izraziti na nekoliko načina. Iz pokazatelja rentabilnosti, odnosno profitabilnosti, možemo saznati koliki je povrat u odnosu na ulog i koju je razinu dobiti poduzeće sposobno ostvariti u odnosu na prihode, imovinu i kapital. Ranogajec, Lj. (2009.) navodi da ako je riječ o razlici vrijednosti prihoda i rashoda, uspjeh se izražava bilančnim dobitkom ili gubitkom, ako je riječ o razlici vrijednosti troškova i učinaka, uspjeh se izražava kalkulativnim dobitkom, a ako je posrijedi razlika vrijednosti primitaka i izdataka, tada se uspjeh izražava neto novčanim tokom.

$$\text{Bruto profitna marža} = \frac{\text{bruto dobit}}{\text{ukupni prihod}}$$

$$\text{Neto profitna marža} = \frac{\text{neto dobit}}{\text{ukupni prihod}}$$

$$\text{Profitabilnost imovine (poslovanja)} = \frac{\text{bruto dobit}}{\text{ukupna imovina}}$$

$$\text{Profitabilnost kapitala} = \frac{\text{neto dobit}}{\text{kapital}}$$

Tablica 11. Pokazatelji rentabilnosti

Pokazatelji rentabilnosti (profitabilnosti)	2013.	2014.
Bruto profitna marža	0.06	(0, 10)
Neto profitna marža	0,05	(0,10)
Profitabilnost imovine (poslovanja)	0,03	(0,05)
Profitabilnost kapitala	0,06	(0,12)

Izvor: Autor

Bruto i neto profitna marža su vrlo niske u 2013. godini, a u 2014. godini se još dodatno smanjuju i tako se postiže negativan rezultat. Profitabilnost kapitala prikazuje iznos novčanih jedinica dobiti na jednu jedinicu vlastitog kapitala, a iz tablice vidimo da su profitabilnost imovine i kapitala niske, a u 2014. godini ostvaruje se negativan rezultat.

e) Aktivnost

Pokazatelji aktivnosti nazivaju se još i koeficijenti obrta, a upućuju na cirkuliranje imovine u proizvodnom procesu.

$$\text{Koeficijent obrtaja ukupne imovine} = \frac{\text{ukupni prihod}}{\text{ukupna imovina}}$$

$$\text{Koeficijent obrtaja zaliha} = \frac{\text{rashodi prodaje robe}}{\text{prihodi stanja zaliha}}$$

$$\text{Koeficijent obrtaja potraživanja} = \frac{\text{prihod od prodaje}}{\text{prosječno stanje potraživanja}}$$

$$\text{Trajanje naplate potraživanja} = \frac{\text{broj radnih dana u godini}}{\text{koeficijent obrtaja potraživanja}}$$

Koeficijent obrtaja ukupne imovine pokazuje koliko poduzeće uspješno koristi imovinu za ostvarenje prihoda, što znači da je povoljniji što veći koeficijent, a za ovu tvornicu on iznosi 0,07 u 2013. godine, a u 2014. godini smanjuje se i iznosi -0,10.

5. ZAKLJUČAK

Tvornica Šećera Osijek d.o.o. svoju dugogodišnju tradiciju započela je 1905. godine, kada je konstituirano prvo hrvatsko – slavonsko dioničko društvo za proizvodnju šećera u Osijeku. Poslije konstituiranja započela je gradnja tvornice, a do sada je više puta rekonstituirana i inovirana te je trenutno jedna od najmodernijih šećerana u ovom dijelu Europe. Tvornica je članica Žito grupe, a glavna djelatnost je proizvodnja bijelog kristalnog šećera preradom šećerne repe, ali i sirovog šećera. Tvornica proizvodi i melasu, karbokalk i repine rezance koji nastaju kao nusproizvodi proizvodnje šećera.

Uspješnost poslovanja Tvornice Šećera sadržana je u financijskim izvještajima koji pomažu u planiranju i poboljšanju daljnjeg poslovanja. Bilanca prikazuje financijski položaj poduzeća, iz računa dobiti i gubitka vidi se ostvarena profitabilnost, izvještaj o novčanim tokovima govori odakle sredstva dolaze i za što se koriste, izvještaj o promjeni glavnice prikazuje promjenu glavnice između dva datuma bilance dok bilješke pojašnjavaju prethodne financijske izvještaje.

U radu su analizirani bilanca i račun dobiti i gubitka, primjenom horizontalne i vertikalne analize. Utvrđeni su nezadovoljavajući rezultati tvornice u 2014. godini u odnosu na prethodne i negativan financijski rezultat. Razlozi su izuzetno negativne tendencije na tržištu šećera, prosječna prodajna cijena se znatno smanjila u odnosu na 2013. godinu, usjev repe djelomično je propao zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta što je pogodilo razvoj bolesti i na kraju dovelo do retrovegetacije i smanjenja digestije.

Analiza pokazatelja uspješnosti također je pokazala izrazito loše rezultate, osobito u 2014. godini, koja je u svim segmentima lošija u odnosu na 2013. godinu. Likvidnost je ispod optimalne vrijednosti, zaduženost se povećala, tvornica je 2014. godine ostvarila gubitak, što znači da je poslovala neekonomično i neprofitabilno.

Tvornica Šećera Osijek d.o.o. imala je nepovoljno razdoblje u poslovanju, na koje su najviše utjecali vremenski uvjeti koje nije bilo moguće kontrolirati. Tvornica je 2014. godine prodala više tona proizvoda u odnosu na 2013. godinu, ali zbog izrazito niske prodajne cijene poslovnu godinu završila je s negativnim financijskim rezultatom.

6. LITERATURA

1. Parać B. (2008.): Poduzetničko računovodstvo i financijsko izvještavanje, M.E.P. Consult, Zagreb
2. Ranogajec, Lj. (2009.): Računovodstvo u poljoprivredi, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek
3. Žager K., Žager L. (1999.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia d.o.o. Zagreb

Web stranice:

1. Službena stranica Fine, RGFI – javna objava: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do> (20.1.2016.)
2. Hrvatsko zakonodavstvo: <http://zakon.poslovna.hr/Home.aspx?ReturnUrl=%2f> (5.8.2016.)
3. Službena stranica Tvornice šećera Osijek d.o.o. <http://www.secerana.com/> (8.8.2016.)
4. Šarlija (2009.): Financijska analiza
https://www.mathos.unios.hr/analizapp/Files/Financijska_analiza.doc.pdf
(20.9.2016.)
5. Matković, M. (2014.): Financijski pokazatelji uspješnosti poduzeća
<http://www.progressive.com.hr/component/content/article/62-kolumne/5527-trino-pozicioniranje.html> (23.9.2016.)

Znanstveni radovi:

1. Vujević K., Balen M. (2006.): Pokazatelji uspješnosti poslovanja poduzeća pomorskoga prometa, god. 20, br. 2, str. 33-45

7. SAŽETAK

Glavna djelatnost Tvornice Šećera Osijek d.o.o. je proizvodnja šećera preradom šećerne repe i sirovog šećera, a nusproizvodi su karbokalk, melasa i repini rezanci. Dioničko društvo konstituirano je 1905. godine, a odmah nakon toga započela je i gradnja tvornice. Članica je grupe Žito koja je fokusirana na proizvodnju kvalitetne hrane.

Analiza financijskih izvještaja predstavlja temelj uspješnog poslovanja. Temeljni financijski izvještaji su bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje. U ovom radu provedena je horizontalna i vertikalna analiza bilance i računa dobiti i gubitka te je utvrđeno smanjenje prihoda za 13,14% te povećanje rashoda za 1,54% u 2014. godini u odnosu na 2013. Tvornica Šećera je na kraju poslovne godine ostvarila negativan financijski rezultat. Analiza financijskih pokazatelja uspješnosti poslovanja pokazuje izrazito negativnu tendenciju. Koeficijent likvidnosti je ispod optimalne vrijednosti, zaduženost se povećava, a smanjuje se ekonomičnost zbog gubitka ostvarenog u 2014. godini.

Ključne riječi: financijski izvještaji, pokazatelji uspješnosti, financijski rezultat

8. SUMMARY

The main activity of Tvornica Šećera Osijek Ltd is producing sugar from sugar beet and raw sugar. By-products of the process are carbocalk (saturation sludge), molasses and beet pulp. Sugar Factory Osijek Ltd was constituted in 1905 and soon after that began the building of the factory itself. The company is a member of Žito group which is focused on production of quality food.

Analysis of financial statements is the foundation to a successful business. Basic financial statements are balance sheet, income statement, statement of cash flows, statement of changes in equity and notes by the financial statements. Horizontal and vertical analysis of financial statements of balance and income statement were conducted in this research. According to horizontal analysis of income statement, incomes were lower by 13.14% and outcomes were higher by 1.54% in 2014 compared to 2013. Because of that, at the end of the business year, the factory had a negative financial result. Analysis of financial performance indicators shows highly negative tendency. Coefficient of liquidity is below optimal value, indebtedness is growing and profitability is reducing because of the losses from 2014.

Key words: financial statement, performance indicators, financial result

POPIS TABLICA

Tablica 1. Struktura bilance	4
Tablica 2. Priljevi i odljevi imovine	6
Tablica 3. Bilanca Tvornice Šećera Osijek d.o.o. za razdoblje 2011. - 2014. godine.....	9
Tablica 4. Račun dobiti i gubitka Tvornice Šećera Osijek d.o.o. 2011. – 2014. godine	11
Tablica 5. Horizontalna analiza (bilanca).....	13
Tablica 6. Horizontalna analiza (račun dobiti i gubitka)	13
Tablica 7. Vertikalna analiza (bilanca).....	15
Tablica 8. Vertikalna analiza (RDG)	15
Tablica 9. Pokazatelji likvidnosti	17
Tablica 10. Pokazatelji zaduženosti.....	18
Tablica 11. Pokazatelji rentabilnosti	19

POPIS SLIKA

Slika 1. Podjela prihoda i rashoda.....	5
Slika 2. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja....	8

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Odnos vlastitog kapitala i obveza	10
Grafikon 2. Odnos prihoda i rashoda i financijski rezultat	12

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

ANALIZA FINANIJSKIH IZVJEŠTAJA TVORNICE ŠEĆERA OSIJEK D.O.O. ANALYSIS OF FINANCIAL STATEMENTS SUGAR FACTORIES OSIJEK LTD.

Nada Kovačević

Sažetak: Glavna djelatnost Tvornice Šećera Osijek d.o.o. je proizvodnja šećera preradom šećerne repe i sirovog šećera, a nusproizvodi su karbokalk, melasa i repini rezanci. Dioničko društvo konstituirano je 1905. godine, a odmah nakon toga započela je i gradnja tvornice. Članica je grupe Žito koja je fokusirana na proizvodnju kvalitetne hrane. Analiza financijskih izvještaja predstavlja temelj uspješnog poslovanja. Temeljni financijski izvještaji su bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje.

U ovom radu provedena je horizontalna i vertikalna analiza financijskih izvještaja bilance i računa dobiti i gubitka. Iz horizontalne analize računa dobiti i gubitka za 2014. godinu vidimo da su se prihodi smanjili za 13,14%, a rashodi povećali za 1,54% u odnosu na 2013. i tvornica je na kraju poslovne godine ostvarila negativan financijski rezultat. Analiza financijskih pokazatelja uspješnosti poslovanja pokazuje izrazito negativnu tendenciju kretanja. Koeficijent likvidnosti je ispod optimalne vrijednosti, zaduženost se povećava, a smanjuje se ekonomičnost zbog gubitka ostvarenog u 2014. godini.

Ključne riječi: financijski izvještaji, pokazatelji uspješnosti, financijski rezultat

Summary: The main activity of Sugar Factory Osijek Ltd is producing sugar from sugar beet and raw sugar. By-products of the process are carbocalk (saturation sludge), molasses and beet pulp. Sugar Factory Osijek Ltd was constituted in 1905 and soon after that began the building of the factory itself. The company is a member of Žito group which is focused on production of quality food.

Analysis of financial statements is the foundation to a successful business. Basic financial statements are balance sheet, income statement, statement of cash flows, statement of changes in equity and notes by the financial statements. Horizontal and vertical analysis of financial statements of balance and income statement were conducted in this research. According to horizontal analysis of income statement, incomes were lower by 13,14% and outcomes were higher by 1,54% in 2014 compared to 2013. Because of that, at the end of the business year, the factory had a negative financial result. Analysis of financial performance indicators shows highly negative tendency. Coefficient of liquidity is below optimal value, indebtedness is growing and profitability is reducing because of the losses from 2014.

Key words: financial statement, performance indicators, financial result

Datum obrane: